

Magdaléna Krajníková, Elena Blahová, Mária Zelenková

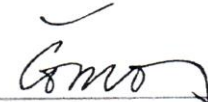
Súčasn $\acute{e}$ možnosti skúmania originálov a kópií sporných písomností

Anotácia: Cieľom článku je priblížiť súčasné možnosti a problémy súvisiace so skúmaním podpisov na originálnych listinách a zároveň poukázať na riziká písomznaleckého skúmania kópií listín, overenia pravosti kópií podpisov a osobitne poukázať na význam komplexného skúmania listín znalcami z odvetvia grafickej diagnostiky a súčasne aj znalcami z odvetvia ručného písma.

Kľúčové slová: originálna listina, kópia písomnosti, originálny podpis, kópia podpisu, kriminalistické skúmanie listín.

Na znalecké skúmanie vyšetrovateľa PZ, ale aj súdy často predkladajú kópie listín, pričom požadujú overiť pravosť takýchto listín vrátane kópií podpisov, ktoré sa na týchto listinách vyskytujú. Niektorí písomznalci k znaleckému skúmaniu kópií listín bez akýchkoľvek zábran pristúpia, a dokonca dospejú k jednoznačným kladným záverom skúmania. *Jednoznačne potvrdia, že pisateľom kópie sporného podpisu je tá istá osoba, od ktorej boli na skúmanie predložené ukážky, prípadne aj skúšky podpisov.*

V súčasnosti narastá ponuka internetových a telefonických pôžičiek, pri ktorých je často problém overiť identitu klienta. Podľa prieskumu poisťovne UNIQA až 45 % prípadov získania pôžičky či hotovosti bolo požadovaných pod falošným menom, resp. priezviskom žiadateľa. Ide o prípady, keď žiadateľ o pôžičku doslova ukradne identitu inej osobe, zneužije jej identifikačné údaje, a dokonca dokáže aj pomerne zručne napodobniť jej podpis alebo pri vyhotovení podpisu použije niektorú metódu technického falšovania podpisov. Na účel overenia pravosti podpisu žiadateľa o pôžičku (klienta) sú v takýchto prípadoch na znalecké skúmanie často predkladané kópie zmlúv obsahujúce kópiu podpisu klienta a súčasne aj zástupcu spoločnosti.

<small>Klient a spoločnosť Home Credit Slovakia, a.s. podpisom tejto Úverovej zmluvy súčasne uzatvárajú zmluvu o poskytnutí revolvingového úveru II., čiže zmluvu o RÚ II., a to s úverovým rámcom a s pravidelnými mesačnými splátkami vo výške dohodnutej v hlavě 13. Úverových podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s. Na základe takto uzatvorenej zmluvy o RÚ II. vzniká klientovi právo na poskytnutie revolvingového úveru II. prostredníctvom Kreditnej karty za podmienok stanovených v hlavě 13. Úverových podmienok spoločnosti Home Credit Slovakia, a.s.</small>			
46. DATUM PODPISU KLIENTA	23. 9. 2007	47. DATUM PODPISU HOME CREDIT SLOVAKIA, A.S.	26.09.2007
48. PODPIS KLIENTA		49. PODPIS HOME CREDIT SLOVAKIA, A.S.	

TELEPSRI.102006

Obr. č. 1 Spodná časť kópie úverovej zmluvy – telefonickej pôžičky, ktorá bola predložená na znalecké skúmanie na účel overenia pravosti kópie podpisu klienta.

Dokonca evidujeme, že niektoré katastrálne úrady prijímajú kúpne zmluvy, ktoré sú podané „elektronicky“ – t. j. vo forme kópií.

Ko 269/09 Kúpna zmluva uzavretá medzi : Predávajúci : Jozef Č. [redacted] 29.01.1955 [redacted] 29/6811 trvale bytom [redacted] Kupujúci: Norbert [redacted] 10.09.1969 [redacted] 246 trvale bytom [redacted]	SPRAVA KATASTRA [redacted]
	Došlo čísla..... Hodina: 9.15.1
	Číslo konania: 1/4202/09
	Prvopis: L Prílohy: 3
	Správny poplatok: 53€
	Podané osobne, poštou elektronicky Prevzal: [redacted]

Obr. č. 2 Časť kópie spornej kúpnej zmluvy, ktorá bola predložená na znalecké skúmanie na účel overenia pravosti kópie podpisu predávajúceho.

Takéto znalecké posudky – s jednoznačným záverom skúmania potvrdzujúcim pravosť kópie sporného podpisu, často bez kritického posúdenia – sú niektorými vyšetrovateľmi PZ a prokurátormi akceptované a následne sa ocitnú pred súdom, kde jedna zo zúčastnených strán objektívnosť a pravdivosť takéhoto posudku začne namietat', a preto príslušný súd nariadi kontrolné znalecké skúmanie, po ktorom nasledujú nepríjemné a dlhotrvajúce súdne spory, konfrontácie – dokonca aj samotných súdnych znalcov.

Vyskytujú sa aj opačné prípady, keď znalec vo svojom posudku na jednej strane konštatuje, že kópia sporného podpisu v porovnaní s predloženými ukážkami, skúškami podpisov pisateľa vykazuje podobné, resp. zhodné znaky, na základe ktorých nie je možné spochybnit' pravosť originálneho podpisu, z ktorého následne bola vyhotovená skúmaná kópia sporného podpisu, ale vzápätí znalec dodáva, že na základe skúmania kópie sporného podpisu, kópie spornej písomnosti nemôže jednoznačne potvrdit', ale ani vylúčiť, že pisateľ skutočne podpísal originál písomnosti, ktorý by bol obsahom, formou vyhotovenia identický so skúmanou kópiou spornej písomnosti. Na takéto závery skúmania niektoré súdy, ale aj vyšetrovatelia PZ nereagujú pozitívne a často dávajú najavo svoju nespokojnosť. Dokonca poukazujú na skutočnosť, že skúmaná kópia písomnosti je notársky osvedčená, čo dokazuje, že bola vyhotovená z originálu spornej písomnosti. Dovolíme si citovať zo stanoviska nemenovaného okresného súdu, ktorý od znalca po vypracovaní znaleckého posudku žiadal doplnit' už vypracovaný znalecký posudok s nasledujúcim komentárom (citujeme):

„Otázka súdu na znalca neznela, či pravosť originálneho podpisu je, alebo nie je možné jednoznačne spochybnit', ale otázka znela, či na fotokópii listiny „Potvrdenie“ sa nachádza pravý podpis pisateľa. Na túto položenú otázku súd vyžaduje jednoznačnú odpoveď: možno alebo nemožno z predložených podkladov spoľahlivo určiť pravosť podpisu na listine (fotokópii) „Potvrdenie“.

Ktorý z postupov znalca a záverov skúmania bol správny? Je možné pristúpiť ku skúmaniu kópií listín, kópií podpisov? Ak áno, tak s akým záverom skúmania? Na tieto a podobné otázky, ktoré sú znalcom často kladené, sa pokúsime dať odpoveď.

Štandardnou situáciou je skúmanie originálu spornej písomnosti, sporného podpisu a originálov porovnávacích materiálov, ktoré musia z hľadiska kvantity, kvality vyhotovenia a časového obdobia vzniku spornej písomnosti, sporného podpisu,

porovnávacích podpisov skúmaniu vyhovovať'. Ak znalec z odvetvia ručného písma má overiť pravosť originálneho podpisu, volí nasledujúci pracovný postup:

- Už v prípravnej fáze skúmania znalec dôsledne analyzuje spornú písomnosť ako celok (osobitne sporný podpis) a v rámci svojich možností a jemu dostupnými technickými prostriedkami overuje, či pri vyhotovení spornej písomnosti, sporného podpisu bola/nebola použitá niektorá metóda mechanického alebo technického falšovania písomností, podpisov.
- Ak má znalec z odvetvia ručného písma podozrenie, že pri vzniku skúmaného sporného podpisu bola použitá niektorá metóda technického falšovania podpisov, mal by na to žiadateľa o znalecké skúmanie upozorniť a v zmysle § 16 ods. 3 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch buď sám požiadať o konzultáciu znalca z odvetvia grafickej diagnostiky, alebo žiadateľovi o znalecké skúmanie odporučiť, aby spornú písomnosť, sporný podpis preskúmali znalci Kriministického a expertízneho ústavu PZ z grafickej diagnostiky a následne aj z ručného písma a vypracovali *komplexný znalecký posudok*. K technikám, metódam falšovania písomností a podpisov sa najkvalifikovanejšie môžu vyjadriť znalci z odvetvia grafickej diagnostiky, ktorých predmetom znaleckého skúmania sú aj písacie prostriedky, všetky otázky súvisiace so vznikom kópií písomností. Na ilustráciu uvádzame jeden z možných spôsobov technického falšovania podpisu.

		Vybavuje / telefon Contact Person / Telephone Nr.	
PRÍKAZ NA ÚHRADU DO TUZEMSKA / DOMESTIC PAYMENT ORDER Žiadame Vás uskutočniť uvedenú úhradu / We ask you to pay as follows			
Kód banky / Bank Code: 1105			
Priказca / Customer			
Číslo účtu Account Number		Číslo klienta Number of Client	
Názov účtu Account Name			
Prijemca / Beneficiary			
Predčísle - číslo účtu Code - Account Number		Kód banky Bank Code	
Názov účtu Account Name			
Symbol: špecifický Specific		variabilný Variable	konštantný Constant
Čiastka Amount	Splatnosť Value Date	Mena Currency	
Účel platby Details of payment			
Miesto a dátum Place and Date	Podpis príkazcu / Pečiatka Customer Signature / Stamp	Identifikácia príkazcu Identification of Customer	Pečiatka banky / Podpis tellera Bank Stamp / Signature of Teller
Upozornenie: Za správne vyplnenie platobného príkazu zodpovedá klient v zmysle Všeobecných obchodných podmienok Tatra banky, a.s. Warning: In accordance with the General Business Conditions of Tatra banka, a.s. client takes the responsibility for the correct completing of this Payment Order.			
TB 309-9/98-400			

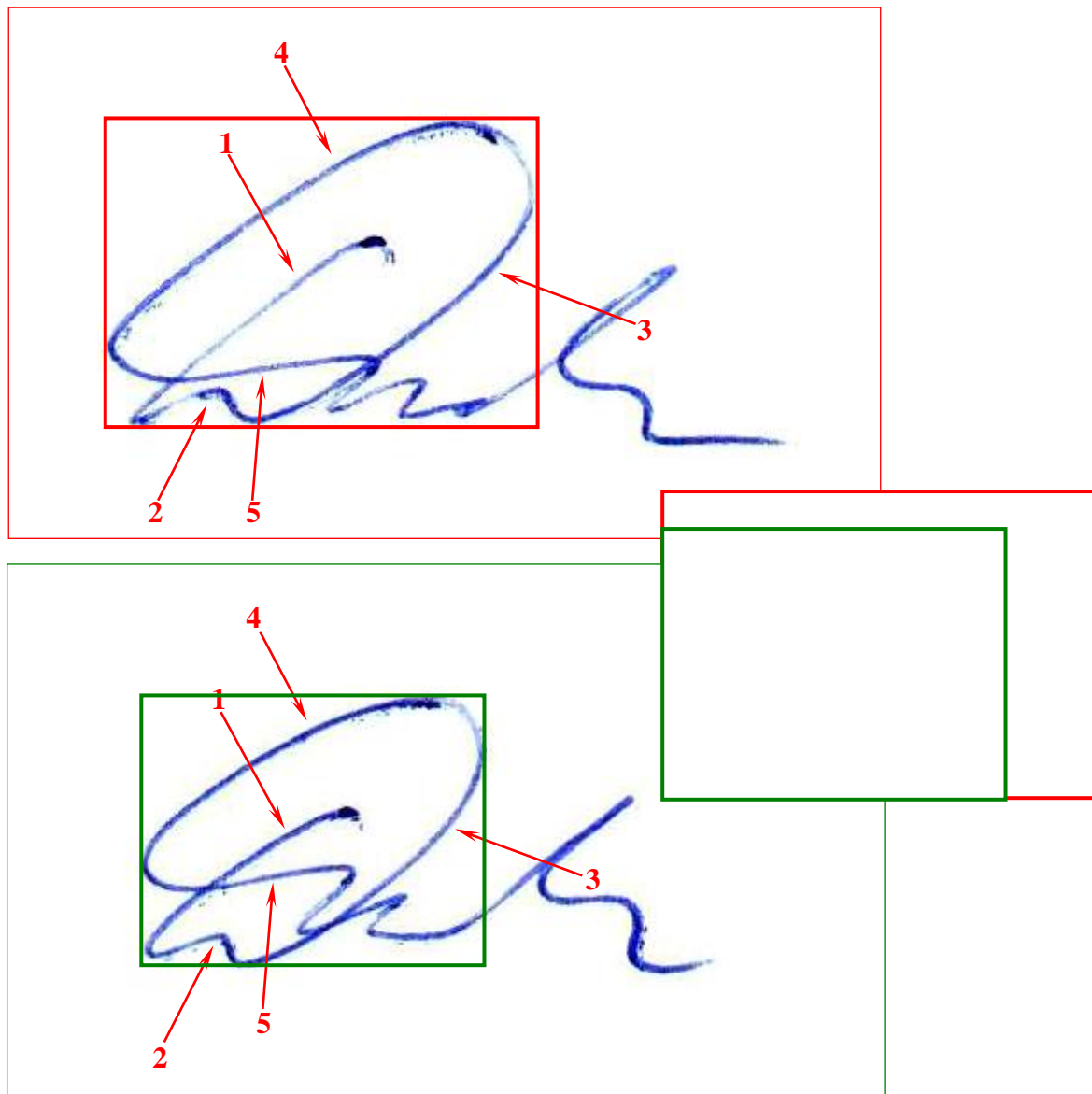
Obr. 3 Prázdne tlačivo a skenerom nasnímaný podpis pisateľa z originálu pravej listiny.

		Vybavuje / telefon Contact Person / Telephone Nr.	
PRÍKAZ NA ÚHRADU DO TUZEMSKA / DOMESTIC PAYMENT ORDER Žiadame Vás uskutočniť uvedenú úhradu / We ask you to pay as follows Kód banky / Bank Code: 1105			
Príkazca / Customer			
Číslo účtu Account Number		Číslo klienta Number of Client	
Názov účtu Account Name			
Prijemca / Beneficiary			
Predčíslenie - číslo účtu Code - Account Number		Kód banky Bank Code	
Názov účtu Account Name			
Symbol: špecifický Specific		variabilný Variable	konštantný Constant
Čiastka Amount		Splatnosť Value Date	Mena Currency
Účel platby Details of payment			
Miesto a dátum Place and Date		Podpis príkazcu / Pečiatka Customer Signature / Stamp	Pečiatka banky / Podpis tellera Bank Stamp / Signature of Teller
Upozornenie: Za správnosť vyplnenia platobného príkazu zodpovedá klient v zmysle Všeobecných obchodných podmienok Tatra banky, a.s. Warning: In accordance with the General Business Conditions of Tatra banka, a.s. client takes the responsibility for the correctness of completing of this Payment Order.			
TB 309-9/98-400			

Obz. č. 4 Umiestnenie podpisu na prázdne tlačivo pomocou bežne dostupného programu Adobe Photoshop.

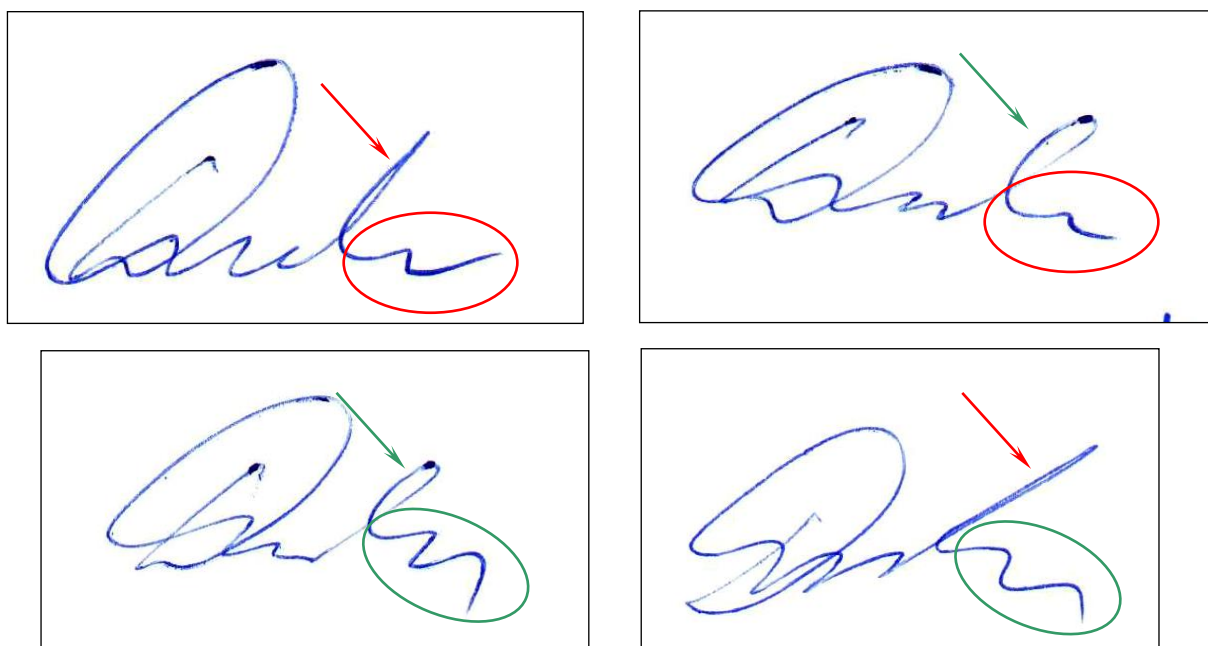
- Až po základnej analýze spornej písomnosti a potvrdení, že sporný podpis je autentickým (živým) pisárskym prejavom konkrétnej osoby a do úvahy neprichádza použitie žiadnej metódy technického falšovania podpisov, môže písomznalec (v poradí ako druhý) pristúpiť k vlastnému skúmaniu spornej písomnosti, sporného podpisu, porovnávacích podpisov, k ich vzájomnému porovnaniu so zameraním sa na výskyt podobných, zhodných a rozdielných znakov vo všeobecnej a zvláštnej rovine skúmania. V tejto súvislosti je potrebné upozorniť, že žiadne dva podpisy vyhotovené totožným pisateľom nie sú (a ani nemôžu byť) absolútne zhodné. *Absolútna zhodnosť podpisov by bola znakom technického falšovania niektorého z porovnávaných podpisov, resp. jeho obkreslenia z pravej predlohy (najčastejšie pomocou priesvitu).* Pojmy „zhodný“, „zhodné“ sú v písomznalctve vyjadrením toho, že porovnávané podpisy, písmové celky, písmové tvary alebo ich detaily vykazujú v princípe zhodné znaky, a to v rámci zistenej variability podpisov totožného pisateľa. Ako príklad zhodného (nie absolútne zhodného) tvarovania sme na obrázkoch dvoch skúšok podpisov pisateľa vyznačili veľkosť, znaky tvarovania začiatočného písmového tvaru vo funkcii písmena „D“ (podpisy boli skenerom nasnímané súčasne – to znamená, že ich veľkosť je objektívne porovnateľná; celková veľkosť „D“ je vyznačená červeným/zeleným obdĺžnikom, ktoré sme prekryli). Začiatočné tvary „D“ vykazujú zhodné (nie absolútne zhodné) znaky tvarovania, a to z hľadiska umiestnenia, postupnosti, smeru a kvality písacieho pohybu, ktorým pisateľ vyhotovil porovnané tvary „D“ (jednotlivé písmové ťahy „D“ sme vyznačili červenými šípkami a číslicami – v poradí, ako nasledujú za sebou). O nižšie zobrazených písmových tvaroch „D“ môžeme povedať, že vykazujú zhodné znaky tvarovania, v princípe zhodný

tvár, a to aj napriek ich rozdielnej celkovej veľkosti a niektorým rozdielom – napríklad v umiestnení a veľkosti písmového ťahu označeného číslicou 5:

Obr. č. 5 Porovnanie dvoch skúšok podpisov totožného pisateľa.

Vyjadrením variability vyhotovenia jednotlivých podpisov, resp. variability písma, sú rozdielne znaky (nie identifikačne hodnotné rozdielne znaky), ktoré vykazujú podpisy, o ktorých pisateľovi nie sú pochybnosti. Napríklad v nižšie zobrazených štyroch skúškach podpisov pisateľa sa vyskytujú (okrem iných variabilne vyhotovených písmových tvarov) variabilné tvary písmena „l“ (rozdiely sa vyskytujú v plnosti slučky); variabilné sú tvary koncovej časti podpisov (rozdiely v koncovej časti sa vyskytujú v počte vyhotovených písmových tvarov a v smere koncového ťahu). Zhodné (nie absolútne zhodné) tvary koncovej časti „l“ sme vyznačili červenými šípkami a oválmi; rozdielne tvary koncovej časti „l“ (v porovnaní s prvou – červenou farbou vyznačenou – skupinou) sme vyznačili zelenými šípkami a oválmi, pričom zelenou farbou vyznačené koncové časti „l“ vykazujú zhodné znaky tvarovania (nie absolútne zhodné znaky tvarovania).

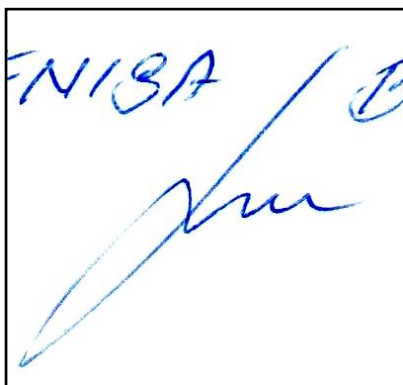
Obr. č. 6 Porovnanie štyroch skúšok podpisov totožného pisateľa.

- Vo všeobecnej rovine skúmania znalec analyzuje, porovnáva celkovú písarsku úroveň vyhotovenia podpisov, kvalitu, plynulosť písacieho pohybu, písmových ťahov, veľkosť, umiestnenie podpisov vo vzťahu k vymedzenému priestoru na vyhotovenie toho-ktorého podpisu, sklon písmových ťahov, písarsky tlak, spojitosť písmových tvarov, spôsob väzby písmových ťahov do väčších písmových celkov, tvar, smer základne podpisov, pomery merateľných veličín a všetky zvláštnosti, osobitosti písarskeho prejavu pisateľa sporného podpisu i porovnávacích podpisov. V zvláštnej rovine skúmania znalec analyzuje, porovnáva umiestnenie, postupnosť, smer, veľkosť a kvalitu písacieho pohybu, ktorým pisateľ sporného podpisu a pisateľ porovnávacích podpisov dosiahli tvar jednotlivých častí podpisov, písmových tvarov a ich detailov (jednoducho povedané – znalec analyzuje, porovnáva morfológické znaky písmových celkov, písmových tvarov a ich detailov). Znaky všeobecnej roviny skúmania často nemajú vysokú identifikačnú hodnotu – a to najmä vtedy, keď písmo porovnávaných podpisov nevykazuje významné odchýlky od školskej predlohy písma. Takými sú napríklad písané prejavy, podpisy žiakov, učiteľov prvého stupňa ZŠ, ktorí dodržiavajú školskú predlohu písma. Navyše, znaky, akými sú umiestnenie podpisu na písomnosti, sklon písmových ťahov, pomery merateľných veličín, prerušenia písacieho pohybu (napr. po niektorých veľkých začiatkových písmenách), sa môžu ako podobné, zhodné vyskytovať u viacerých pisateľov súčasne. Čím väčšia odchýlka písma podpisu, konkrétnych písmen od školskej predlohy písma, čím väčšia miera nacvičenosti (nečitateľnosti) podpisu, písma, čím väčšia originalita znaku (jeho výnimočnosť, osobitosť) – tým menší predpoklad, že by sa skúmaný znak mohol vyskytovať v podpisoch, písme dvoch pisateľov súčasne, a tak je aj vyššia identifikačná hodnota skúmaného znaku, na základe ktorej je možné stanoviť jednoznačný záver skúmania.
- Závěry skúmania sú stanovované na základe identifikačnej hodnoty zistených znakov, miery ich výskytu a môžu byť **jednoznačné**, ale aj **nejednoznačné** – v rovine

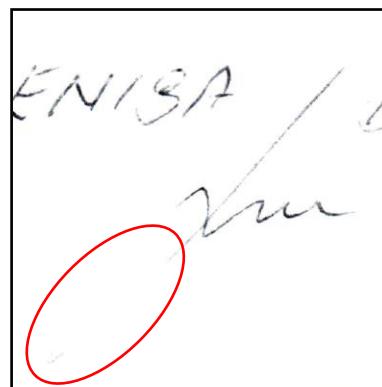
pravdepodobnosti. Často nie je možné stanoviť záver skúmania (znalec nemôže jednoznačne potvrdiť, ale ani vylúčiť pravosť skúmaného sporného podpisu, určiť pisateľa sporného podpisu), čo by mal v posudkovej časti, resp. v závere znaleckého posudku, odôvodniť. Najčastejšou príčinou nejednoznačných záverov skúmania je nekvalitný porovnávací materiál, ale aj znaky samotného sporného podpisu, porovnávacích podpisov a ich hodnota.

Ak dokázateľne neexistuje originál spornej písomnosti, sporného podpisu (originál spornej písomnosti sa nezachoval, bol stratený, odcudzený a pod.) a žiadateľ na znaleckom skúmaní napriek tomu trvá, potom by mal znalec žiadateľovi o znalecké skúmanie vysvetliť všetky riziká skúmania kópie spornej písomnosti vrátane všetkých možností stanovenia záverov skúmania. Pri skúmaní kópie spornej písomnosti, kópie sporného podpisu by znalec mal uplatniť nasledujúci pracovný postup a v rámci neho dve hľadiská skúmania:

- *Kópiu sporného podpisu znalec musí skúmať ako izolovaný jav, pretože k pravosti písomnosti ako jedného nedeliteľného celku sa na základe kópie písomnosti nemôže vyjadriť. Inými slovami povedané, znalec nemôže overiť, či sporná písomnosť je/nie je výsledkom technického falšovania, montáže a či sporný podpis nevznikol tak, že bol na písomnosť prenesený pomocou technických prostriedkov z inej písomnosti, ktorá obsahom, formou vyhotovenia vôbec so skúmanou kópiou spornej písomnosti nesúvisí.* Ak znalec skúma kópiu podpisu a vyjadruje sa k znakom skúmaného podpisu, má na mysli vždy nejaký originál podpisu, ktorý je s predloženou kópiou podpisu identický – vykazuje absolútne zhodné pomery merateľných veličín (nie celkovú veľkosť podpisov – veľkosť podpisov je možné zachovať, ale aj zmenšiť, zväčšiť), absolútne zhodné znaky tvarovania vzájomne porovnateľných písmových tvarov, písmen a ich detailov. Kópia akéhokoľvek podpisu nie je autentickým (živým) písárskym prejavom pisateľa, **vlastnoručným podpisom** (takým je len originálny podpis). Kópia podpisu poskytuje len informáciu o písárskom prejave pisateľa (viac alebo menej kvalitnú). Každá kópia podpisu sa skúma v miere, ako to kvalita kópie umožňuje. Niektoré znaky charakteristické, príznačné pre originálne podpisy pisateľa na kópii môžu zanikať, často sú až neskúmateľné. Napríklad na kópii podpisu (druhý obrázok) zanikajú ťahy, ktoré sú vyhotovené slabším písárskym tlakom (celá spodná časť prvého písmového tvaru je neviditeľná – vyznačili sme ju červeným oválom).

Obr. č. 7 Originál podpisu.

Obr. č. 8 Kópia podpisu.

Na nižšie zobrazenej kópii podpisu nie sú viditeľné stopy po pretlačených ťahoch v okolí podpisu. Na zobrazenom detaile originálu tej istej listiny sú viditeľné stopy po pretlačených

ťahoch v okolí podpisu. Takéto pretlačené ťahy pravého podpisu pisateľa často slúžia ako predloha, podľa ktorej sa falšovateľ snaží vlastnou rukou napodobniť pravý podpis (zručnejšiemu pisateľovi sa niekedy podarí ťahy novovznikajúceho podpisu umiestniť priamo do pretlačených ťahov; ak sa mu to nepodarí, potom originálny podpis nie je absolútne zhodný s predlohou pravého podpisu). Pretlačené ťahy podpisov často môžu byť aj dôkazom, že listiny pri podpisovaní boli položené jedna na druhej – tzn. nejde o žiadne falšovanie podpisu. Znalkyni z odvetvia grafickej diagnostiky sa v tomto konkrétnom prípade na základe skúmania viacerých originálov sporných listín a na nich sa vyskytujúcich pretlačených ťahov podpisov podarilo dokázať, že listiny boli podpísané na jednom a tom istom mieste, jedným a tým istým písacím prostriedkom a tesne za sebou, pričom na skúmaných listinách boli uvedené rozdielne dátumy, roky ich vyhotovenia, podpísania. Ak by znalkyňa skúmala kópie sporných písomností, k takémuto záveru by nemohla dospieť a nemohla by sa vyjadriť k časovému obdobiu vzniku jednotlivých sporných listín.

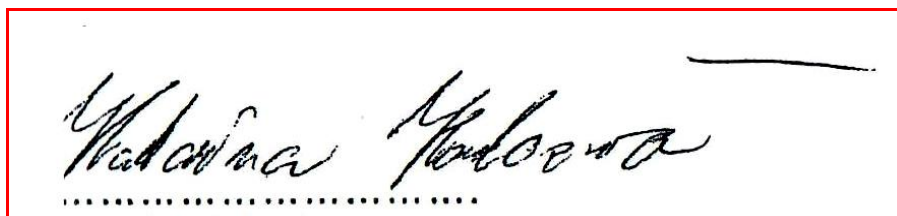

Obr. č. 9 Kópia sporného podpisu.

Obr. č. 10 Originál sporného podpisu.

V rodnom mene nižšie zobrazeného sporného podpisu (vyhotoveného k zneniu rodného mena, priezviska Katarína Holecová) nie je možné skúmať tvarovanie spodnej časti písmena „t“ (ťahy sú prekryté, zliate), v priezvisku nie sú preskúmateľné písmové tvary strednej zóny (písmové tvary vo funkcii písmen „o“, „e“, „c“, „o“) vrátane celej koncovkej časti priezviska. Javí sa, že písmové ťahy rodného mena a priezviska sú na viacerých miestach poznačené neistotou písacieho pohybu, až tremorom. Tento jav môže byť spôsobený kvalitou technického zariadenia použitého pri vyhotovení kópie spornej písomnosti, ale môže byť aj vážnym signálom, že sporný podpis bol vyhotovený metódou napodobnenia podľa nejakej pravej predlohy podpisu.

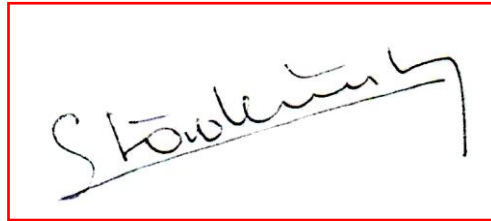

Obr. č. 11 Kópia sporného podpisu.

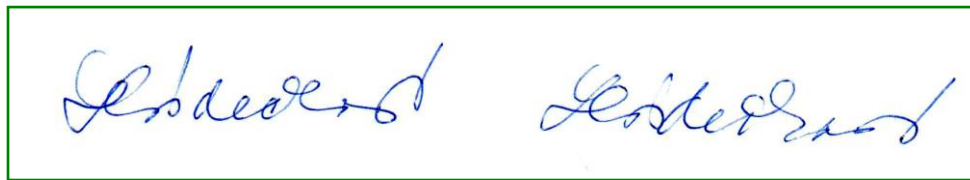
- Ak znalec zistí, že kópia sporného podpisu vykazuje v porovnaní so vzorkou porovnávacích podpisov identifikačne hodnotné rozdielne znaky – zjavné, skúmateľné aj v prípade kópie podpisu –, potom môže stanoviť jednoznačný záver skúmania: „**Originál**“

podpisu, z ktorého bola následne vyhotovená skúmaná kópia podpisu, nie je pravým podpisom pisateľa“. Na ilustráciu uvedieme príklad, keď znalec mohol stanoviť jednoznačný záver skúmania a vylúčiť pravosť originálneho podpisu, ktorého kópia bola skúmaná. Nižšie zobrazená kópia sporného podpisu má tvar viac-menej nacvičeného podpisu, porovnávacie podpisy pisateľa sú vyhotovené na rozhraní textových a nacvičených podpisov, vyskytujú sa v nich niektoré jednoznačne identifikovateľné kurzívne písmená. Ukážky podpisov v porovnaní so sporným podpisom vykazujú znaky celkovo vyššej písárskej rýchlosti vyhotovenia, rozdielny sklon písma, ako aj rozdielne znaky tvarovania vzájomne porovnateľných písmových tvarov.

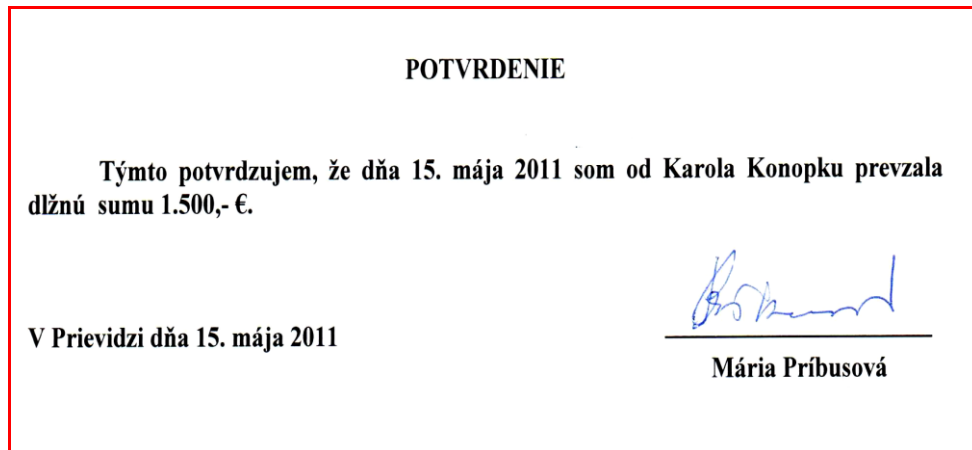
Obr. č. 12 Kópia sporného podpisu.

Obr. č. 13 Právě ukážky podpisov (vyhotovené k zneniu priezviska Sládečková).

- Problematickejšia situácia nastáva vtedy, keď kópia sporného podpisu v porovnaní s predloženými porovnávacími podpismi vykazuje hodnotné podobné, zhodné znaky – potom znalec túto skutočnosť konštatuje, stanovuje záver, a to zodpovedajúci kvalite vykonaného skúmania (kvalita skúmania závisí od kvality predloženej kópie písomnosti, kópie podpisu). Záver skúmania je podmienený identifikačnou hodnotou zistených znakov (zhodných, rozdielných) a ich mierou výskytu. Ako sme už uviedli, kópia podpisu často neumožňuje vykonať komplexné skúmanie podpisu, posúdiť kvalitu písárskeho prejavu, resp. niektoré detaily tvarovania písmových celkov, často nie je možné jednoznačne identifikovať umiestnenie, postupnosť a smer písacieho pohybu (ťahy sú prekryté, krížené, pisateľ vytvára zhľuky písmových ťahov, tvarov). Na kópii zanikajú ťahy vyhotovené slabším písárskym tlakom, ale aj také znaky, ktoré môžu byť prejavom vyhotovenia sporného podpisu metódou napodobnenia, jeho obkreslenia z nejakej pravej predlohy podpisu. **Ak sa znalec vyjadrí, stanoví záver skúmania vzťahujúci sa na originál podpisu, z ktorého vznikla skúmaná kópia sporného podpisu, pričom jednoznačne nespochybní pravosť „pomyselného“ originálneho podpisu, potom musí žiadateľa o písomznalecké skúmanie upozorniť, že tento záver skúmania sa automaticky nevzťahuje na písomnosť ako celok, na akt podpísania písomnosti osobou, ktorej podpisy boli skúmané.** Ak by tak nepostupoval, mohlo by dôjsť k nesprávnej interpretácii skúmania, záverov vzťahujúcich sa na sporný podpis. **Ak kópia sporného podpisu vykazuje podobné, zhodné znaky s predloženými ukážkami podpisov, to znamená, že pravosť originálneho podpisu (z ktorého následne bola vyhotovená skúmaná kópia) je potvrdená, resp. nie je vylúčená, potom by si to niektorá zo zúčastnených strán mohla vysvetliť aj tak, že pisateľ podpísal originál spornej písomnosti, ktorý je obsahom a formou vyhotovenia identický so skúmanou**

kópiou písomnosti. A práve túto skutočnosť nie je možné na základe skúmania kópie písomnosti, kópie podpisu potvrdiť. Na ilustráciu zobrazujeme originál spornej písomnosti POTVRDENIE a kópiu spornej písomnosti POTVRDENIE s podpisom, ktorý bol vyhotovený metódou technického falšovania (podpis z pravého POTVRDENIA bol na základe skenerom vyhotovenej kópie originálneho podpisu prenesený na druhé POTVRDENIE, ktoré obsahuje výškou rozdielnu dlžnú sumu):

Obr. č. 14 Pravý originál písomnosti.

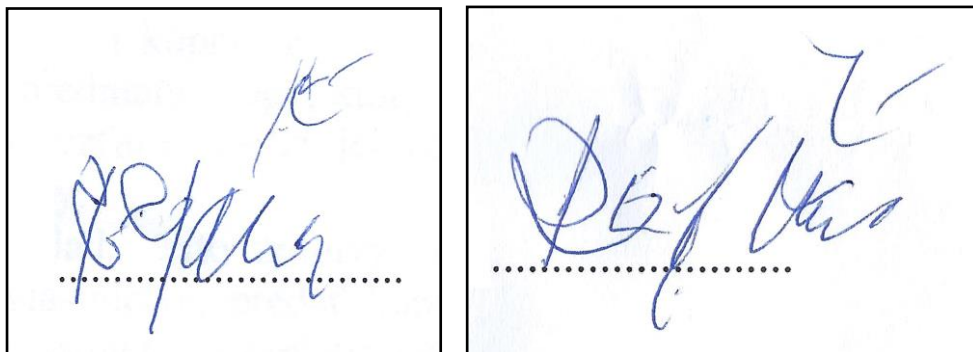
Obr. č. 15 Farebná kópia písomnosti s podpisom vyhotoveným metódou technického falšovania.

Na záver uvádzame aj niekoľko poznámok k osvedčovaniu pravosti podpisov v notárskych úradoch a k osvedčovaniu kópií písomností – potvrdzujúcich, že v notárskom úrade osvedčená kópia písomnosti bola vyhotovená z originálu písomnosti.

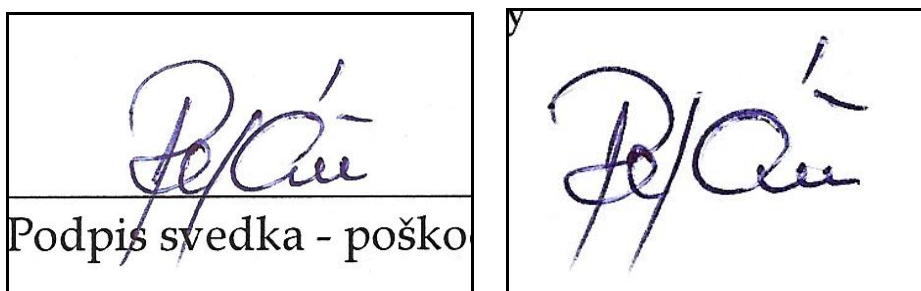
Pri osvedčovaní pravosti podpisov môže notár alebo pracovník poverený notárom osvedčiť len toto: Dňa „toho a toho“ prišiel do notárskeho úradu nejaký človek (muž alebo žena), ktorý sa preukázal identifikačným dokladom a listinu pred pracovníkom povereným notárom podpísal, resp. uznal podpis na listine za svoj vlastný a súčasne sa podpísal do osvedčovacej knihy. Pracovník poverený notárom nemôže objektívne posúdiť, či identifikačný doklad je pravý/falošný (to môžu len znalci z odvetvia grafickej diagnostiky), pracovník poverený notárom nedokáže stotožniť fotografiu na identifikačnom doklade

s konkrétnym človekom (výzor človeka sa mení, pri podvodoch dochádza aj k istej úprave výzoru podľa fotografie na odcudzenom identifikačnom doklade), pracovník poverený notárom nedokáže posúdiť pravosť podpisu žiadneho pisateľa (to môžu len znalci z odvetvia ručného pís)

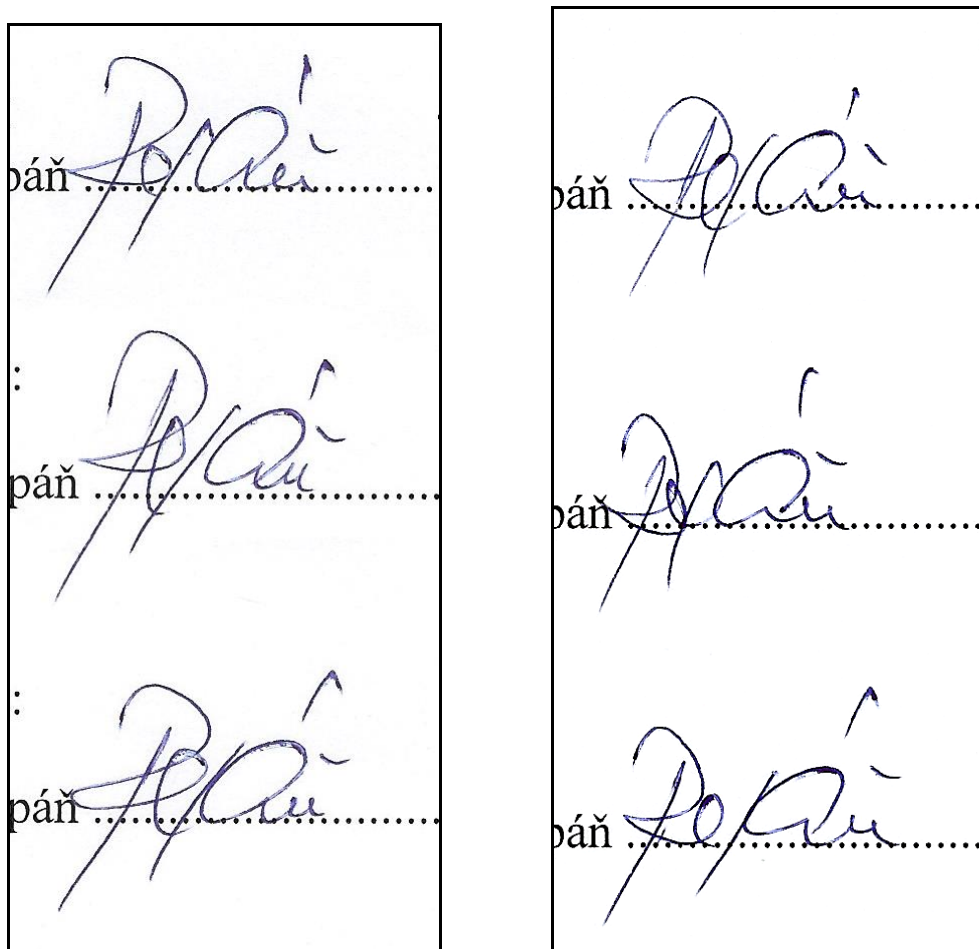
ma). Navyše, na overenie pravosti podpisu sa vyžaduje okolo 20 ukážok nesporne pravých podpisov pisateľa z jeho bežnej praxe a z roku vzniku sporného podpisu, aby znalec mohol skúmať variabilitu podpisov totožného pisateľa (žiadne dva pravé podpisy jednej osoby nie sú a ani nemôžu byť absolútne zhodné, ba dokonca môžu vykazovať aj rozdielne znaky). Ak je sporný podpis pravým podpisom, potom pri porovnaní s jedným (náhodne vybraným) porovnávacím podpisom môže vykazovať aj rozdielne znaky, ale takto zistené rozdielne znaky by sa mali v ďalších porovnávacích podpisoch vyskytovať ako podobné, zhodné znaky so sporným podpisom. To znamená, že by mali byť vysvetliteľné variabilitou podpisu totožného pisateľa. Variabilita sama osebe je identifikačne hodnotným znakom. Ak sa skúma viac sporných podpisov (napr. väčší počet podpisov na jednotlivých stranách nejakej zmluvy, resp. na viacerých výtláčkoch tej istej listiny), potom variabilita vyhotovenia sporných podpisov by mala zodpovedať variabilite vyhotovenia porovnávacích podpisov. Preto aj listiny opatrené notárskym osvedčením o pravosti podpisu sú často predmetom znaleckého skúmania a znalci neraz dokážu, že notársky osvedčené podpisy nie sú pravými podpismi pisateľa. Uvedieme príklad osvedčenia pravosti podpisov na dvoch výtláčkoch kúpnej zmluvy. Nižšie zobrazené sporné podpisy boli vyhotovené v notárskom úrade a v porovnaní s pravými podpismi pisateľa vykazujú popri niektorých podobných znakoch aj identifikačne hodnotné rozdielne znaky, na základe ktorých znalec nemohol hodnotiť sporné podpisy ako nesporne pravé podpisy pisateľa, od ktorého boli na skúmanie predložené porovnávacie podpisy.

Obr. č. 16 Sporné podpisy na kúpnych zmluvách, ktorých pravosť bola osvedčená v notárskom úrade.

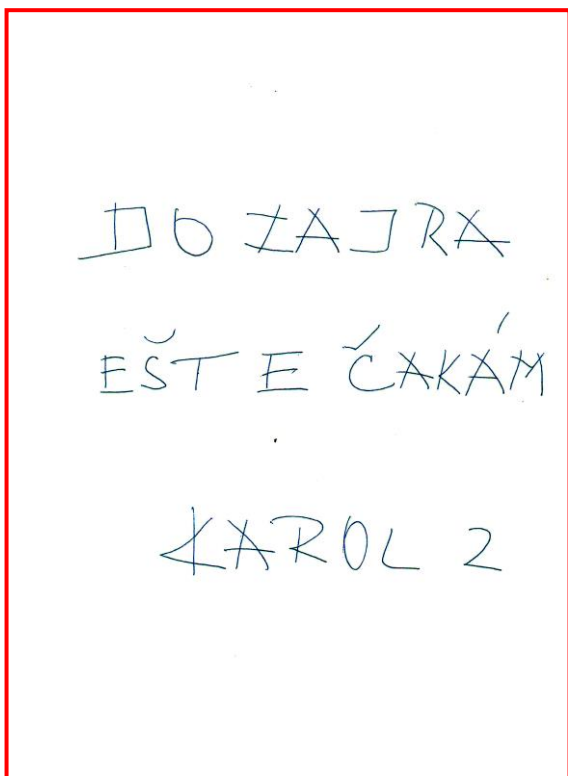
Obr. č. 17 Ukážky pravých podpisov pisateľa.

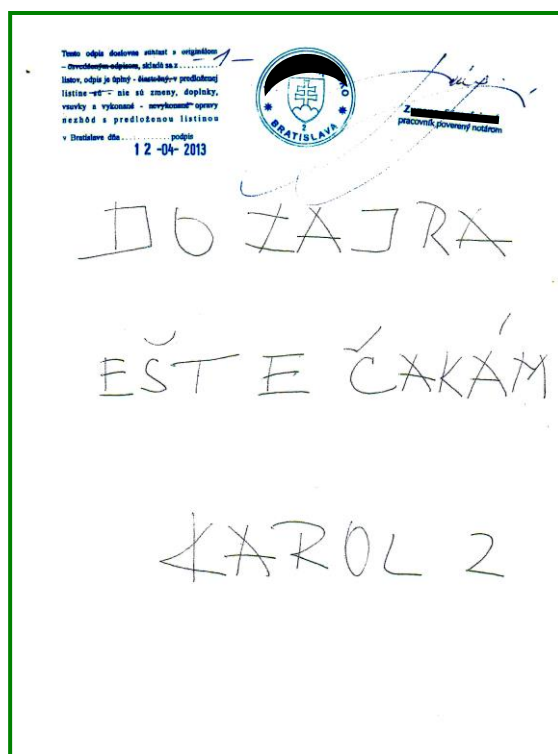
Obr. č. 18 Skúšky podpisov pisateľa.

Notár alebo pracovník poverený notárom často nedokáže rozoznať, čo je originál písomnosti a čo je napríklad kvalitná farebná kópia písomnosti, na ktorej dokonca môže byť podpis vyhotovený niektorou metódou technického falšovania. Na tom je založených veľa podvodov. Napríklad osoba oznámi, že jej bolo vykradnuté auto. V aktovke mala dôležité písomnosti, doklady. O vykradnutí auta získa od polície potvrdenie. Potom v inom konaní začne tvrdiť, že originál písomnosti jej bol ukradnutý (preukáže sa potvrdením od polície), ale, „našťastie“ má k dispozícii notársky osvedčenú kópiu písomnosti, ktorá bola vyhotovená u notára z originálu písomnosti. Mnohí vyšetrovatelia PZ, prokurátori, sudcovia a advokáti dávajú medzi originál listiny a notársky osvedčenú kópiu listiny znamienko rovnosti.

Zámerne sme pristúpili k jednému experimentu. Napísali sme doslova nezmyselný text na list papiera formátu A4. Z originálu písomnosti sme vyhotovili farebnú kópiu a v najbližšom notárskom úrade sme požiadali vyhotoviť z nej osvedčenú kópiu, čo pracovníčka poverená notárom bez zaváhania aj urobila bez toho, aby sa aspoň tým najjednoduchším spôsobom presvedčila, či má v rukách originál alebo kópiu písomnosti. Pracovníčka poverená notárom si mohla nami predložený „originál“ písomnosti obrátiť a po rubovej strane písomnosti prejsť prstami – necítila by žiadny písársky tlak, ktorý na rubových stranách originálnych písomností je zjavný (je viditeľný i hmatateľný).

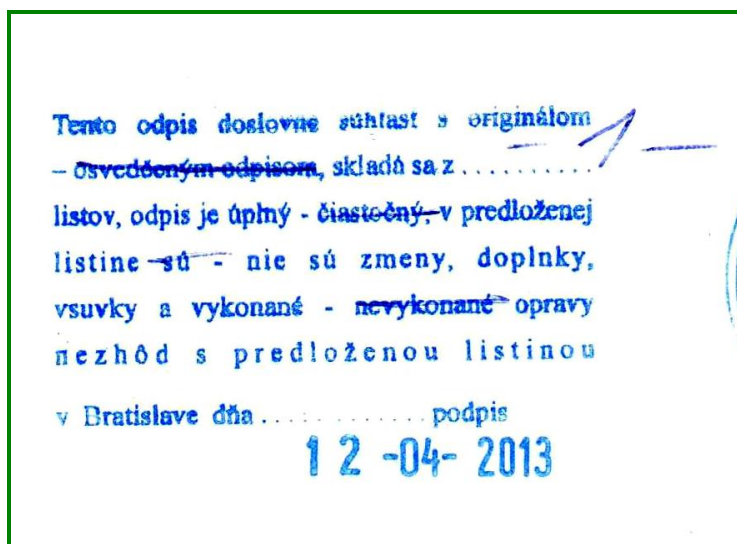

Obr. č. 19 Farebná kópia písomnosti.

Obr. č. 20 Osvedčená kópia písomnosti.

V odtlačku osvedčovacej pečiatky je uvedené: „Tento odpis doslovne súhlasí s originálom...“, čo mnohí žiadatelia o znalecké skúmanie považujú za hodnoverný dôkaz o existencii originálnej písomnosti v roku vyhotovenia osvedčenej kópie písomnosti v notárskom úrade.

Obr. č. 21 Zväčšený detail osvedčenia z obrázku písomnosti č. 20.

Literatúra

- BENKOVIČOVÁ, Ľ., HAVLÍKOVÁ, D., RUSNÁK, V., ZELENKOVÁ, M. *Obsah, forma porovnávacích materiálov predkladaných na písomznalecké skúmanie*. Žilina ÚSI ŽU, 2006.
- KRAJNÍK, V. a kol. *Kriminalistika*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2005. ISBN 80-8054-356-9.
- KRAJNÍKOVÁ, M., ZELENKOVÁ, M., JABCONOVÁ, A., DUGOVIČOVÁ, T. *Porovnanie vlastností biometrického podpisu klasického a digitálneho*. Konferencia Informačná bezpečnosť. Bratislava, 12. 2. 2014.
- Ľudí strašia kybernetické útoky, ako sa pred nimi chrániť? In *Moja Psychológia*. roč. 8, 10/2016. str. 87. ISSN1337-8899.

Keywords: original documents, copies of documents, original signature, copy of a signature, forensic examination of documents

Summary

When forensic examination of a signature is performed, it is an original document containing a questioned signature which is a particular person's authentic written expression that is normally studied. In contemporary practice, experts are very often asked to verify the authenticity of both a copy of document and a copy of a signature. There exist certain limitations in relation to the forensic examination as opposed to the examination of original documents. When a copy of a document is examined, a copy of a questioned signature has to be looked at as an isolated phenomenon since handwriting experts cannot establish the authenticity of a document as an indivisible whole. Having conducted an examination, experts announce and release the results of the examination which are related to the original of the signature on the basis of which the copy of a questioned signature was created. However, these conclusions are not related to the actual document as a whole. Whether a signatory signed the original of a questioned document which is identical to the examined copy from the viewpoint of its content as well as form, i.e. whether the document has been technically falsified (when a copy of the original signature obtained by means of a scanner was transferred to another document in which the original text had been altered) can most precisely be stated only by experts in the field of graphic diagnostics. Apart from the methods of document falsification, graphic diagnostics also examines writing instruments or devices and deals with all issues connected with the production of the copies of documents.

*JUDr. Magdaléna Krajníková, PhD.
Katedra kriminalistiky a forenzných vied
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
e-mail: magdalena.krajnikova@minv.sk*

*Ing. Elena Bláhová
oddelenie skúmania dokumentov
Kriminalistický a expertízny ústav PZ
e-mail: elena.blahova@minv.sk*

*Mgr. Mária Zelenková
súdna znalkyňa v odbore písomznalectvo*

e-mail: mazelenkova@gmail.com

Recenzent: Ing. Ondrej Laciak, PhD.